

*AALLON HARJALLA VAI VIRRAN
VIETÄVÄNÄ?*

*NAVIGOINTIA KEHITTYVÄSSÄ
INFORMAATIOYMPÄRISTÖSSÄ*

IFLAn trendiraportin näkemyksiä

IFLA globaalina vaikuttajana

- The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) on kirjasto- ja tietopalveluiden ja niiden käyttäjien intressejä edustava johtava kansainvälinen elin.
  - itsenäinen, valtioista riippumaton, voittoa tavoittelematon organisaatio
  - yli 1400 jäsentä lähes 150 maassa
- Pyrkii parantamaan maailmanlaajuisesti kaikkien ihmisten pääsyä tietoon ja kulttuuriperintöön nopeasti muuttuvassa digitaalisessa ja painetussa ympäristössä mm. tällaisilla ohjelmilla
  - pääsy digitaalisiin sisältöihin
  - kansainvälinen johtajuus
  - hakeutuva toiminta
  - kulttuuriperintö ja monikielisyys
- Rakentaa ammatillisissa ohjelmissaan jäsenistönsä valmiuksia
- Asettaa alan ammatilliset tavoitteet kehittämällä ohjeita ja suuntaviivoja, standardeja, julkaisuja ja tapahtumia ympäri maailmaa

IFLAN status kirjasto- ja tietopalveluiden globaalina organisaationa varmistaa, että alan näkemys on virallisesti edustettuna YK:ssa ja muissa organisaatioissa.

TRENDI-RAPORTTI

- Tunnistaa viisi yleisen tason globaalin informaatioympäristön trendiä, jotka ulottuvat tiedon saatavuudesta koulutukseen, yksityisyydensuojaan, kansalaistoimintaan ja merkittäviin teknologisiin muutoksiin.
- Tekijöinä laaja kansainvälinen asiantuntijajoukko, Suomesta toimittaja Hanna Nikkanen
- Laaja verkossa ylläpidettävä aineisto, jonka keskusteluihin voi osallistua
- 7.2. suomeksi julkaistava raportti on IFLAn sivuilta ladattavan englanninkielisen julkaisun tapaan tiivistelmä.
  - Yleisten kirjastojen keskuskirjasto, Kansalliskirjasto, Eduskunnan kirjasto sekä Suomen kirjastoseura, Suomen tieteellinen kirjastoseura ja Finlands svenska biblioteksförening ovat käännettäneet raportin tiivistelmän suomeksi (trenditiivistelmät ruotsiksi)
  - aloittavat myös tiedotus- ja keskustelusarjan maailmanlaajuisesta informaatioympäristön muutoksesta sekä suomalaisen kirjastolaitoksen kehityksestä.

TRENDI 1. *UUDET TEKNOLOGIAT SEKÄ LAAJENTAVAT ETTÄ RAJOITTAVAT YKSILÖIDEN TIEDONSAANTIA*

- Digitaalisen maailman jatkuva laajeneminen lisää informaatiolukutaitojen kuten peruslukutaidon sekä digitaalisten välineiden käyttötaitojen arvoa. Ihmiset, joilla näitä taitoja ei ole, ovat vaarassa syrjäytyä yhä useammilla elämän alueilla. Uusien verkkoliiketoimintamallien luonne vaikuttaa voimakkaasti siihen, keillä tulevaisuudessa on pääsy tietoon, ketkä voivat omistaa, hyödyntää ja jakaa informaatiota.

TRENDI 2. VERKKO-OPETUS TASA-ARVOISTAA OPPIMISTA JA JÄRISYTTÄÄ SEN PERUSTEITA ERI PUOLILLA MAAILMAA

- Verkon oppiresurssien nopea globaali leviäminen lisää oppimismahdollisuuksia, tekee oppimisesta halvempaa ja helpommin saavutettavaa. Elinikäisen oppimisen arvostus kasvaa ja virallisten koulutusjärjestelmien ulkopuolisen ja arkioppimisen merkitys tunnustetaan.

TRENDI 3. YKSITYISYYDEN SUOJAN JA TIETOSUOJAN RAJAT MÄÄRITELLÄN UUDELLEEN

- Hallitusten ja yritysten laajenevat tietovarannot helpottavat lisääntyvää yksilöiden profilointia. Samalla tietoliikennetietojen valvonnan ja suodattamisen kehittyneet menetelmät tekevät samojen yksilöiden seurannasta helpompaa ja halvempaa. Tämä saattaa vaikuttaa merkittävästi yksityishenkilöiden yksityisyyden suojaan ja siihen, kuinka luotettavana verkkomaailmaa pidetään.

TRENDI 4. HYPERVERKOTTUNEET YHTEISKUNNAT KUUNTELEVAT JA ANTAVAT VALTAA UUSILLE RYHMILLE JA NÄKEMYKSILLE

- Hyperverkottuneissa, tiiviisti linkittyneissä yhteisöissä syntyy lisää mahdollisuuksia yhteistoiminnalle. Tämä mahdollistaa uusien näkemysten ja mielipiteiden esillepääsyn ja voimistaa yhden asian liikkeiden kasvua perinteisten poliittisten puolueiden kustannuksella. Avoimen hallinnon aloitteet ja pääsy julkisen sektorin tietoihin lisäävät hallinnon läpinäkyvyyttä ja kansalaislähtöisiä julkisia palveluja.

TRENDI 5. *UUDET TEKNOLOGIAT MULLISTAVAT GLOBAALIN INFORMAATIOTALOUDEN*

- Hyperverkottuneiden mobiililaitteiden, laitteisiin ja infrastruktuuriin upotettujen verkottuneiden antureiden, 3D-tulostuksen sekä kielenkäännöstekniikoiden nopea leviäminen mullistavat maailmanlaajuisen informaatiotalouden. Innovatiiviset laitteet, joiden ansiosta ihmiset pysyvät paikasta riippumatta taloudellisesti aktiivisina nykyistä vanhemmiksi, aiheuttavat monella alalla liiketoimintamallien luovan myllerryksen.

DIGITAALISET TRENDIT TÖRMÄYSKURSSILLA

- Trendiraportissa tunnistetut viisi ylätasoon trendiä muovaavat globaalia informaatioympäristöä. Ne kehittyvät nopeasti ja ovat toisin paikoin keskenään törmäyskurssilla - niiden jälkivaikutukset heijastuvat kirjastojen rooliin ja palveluihin ympäri maailmaa.
- Kuinka sinun kirjastosi luovii tiensä seuraavien skenaarioiden läpi?
  - Poimintoja raportin tunnistamista haasteista

UUSIEN TEKNOLOGIOIDEN NOUSU JA YKSITYISYYDEN SUOJAN LOPPU?

- Uudet teknologiat mullistavat maailmanlaajuista informaatiotaloutta. Jokainen e-kirjojen, sovellusten, tietokantojen, mobiilin ja nykyisin myös puettavan teknologian uusi sukupolvi määrittelee uudelleen yksityisyyden ja tietosuojan rajat - sekä vastuun kummankin edellä mainitun hallinnasta - kirjastoissa.
- *”Tiedonkeruu ei nykyisin rajoitu Internetiin: se sisältyy myös jokaiseen reaali maailman toimintoon ostoksista matkailuun ja työntekoon jne... Jos tämä luovutetaan kokonaan teknologian hoidettavaksi, olemme ylittäneet tilanteen, josta ei ole paluuta: kenen tahansa arkea on nykyään teknisesti mahdollista seurata yksinkertaisesti kuvantunnistuksella, matkapuhelimen, luottokortin ja Internet-käytön perusteella.”*
- **Dr. Olivier Crepin-Leblond - Chairman Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) At-large Advisory Committee (ALAC)**

E-AINEISTOLAINAUS JA HENKILÖÄ KOSKEVIEN TIETOJEN AARREAITTA

- Pelkkä e-kirjan lukeminen voi paljastaa paljon kenestä tahansa: kuinka kauan yhden luvun lukeminen kestää, mitkä ovat lukijan suosikkikohdat ja lukunopeus, kuinka säännöllisesti hän lukee ja mitä hän todennäköisesti lainaa tai ostaa seuraavaksi. Kun talous rakentuu yhä enemmän ”informaation louhinnalle”, tällaiset tiedot ovat julkaisijoille, jakelijoille ja tekijöille todella arvokkaita.
- *”Käyttöympäristöt [kuten Facebook, YouTube tai Second Life] toimivat kyberavaruuden (poissaolevina) vuokraisäntinä, jotka tarjoavat kenelle tahansa käyttäjälle ”välittömästi hyödynnettävän viestintäfoorumia”, jossa myytävänä ei ole sisältöä vaan tuotantovälineiden käyttö. Web 2.0 näyttää jakavan tuotantomenetelmät massojen käyttöön, mutta vain harvat hyötyvät taloudellisesti...”*
- **Divina Frau-Meigs - Professor, Université Sorbonne Nouvelle**

HAASTETTA

- Kirjastoilla, jotka tarjoavat käyttäjilleen lainattavia e-aineistoja sekä pääsyn muihin maksullisiin digitaalisiin sisältöihin, on asiakkaistaan arvokkaita henkilökohtaisia tietoja.
- Minkälainen vastuu kirjastoilla on asiakkaittensa tietojen turvaamisesta? Jos kirjastot vain kanavoivat pääsyä sisältöihin ja sisällöntuottajat ja jakelijat voivat samaan aikaan hyödyntää kirjaston käyttäjien henkilökohtaisia tietoja, onko kirjastoista tullut osa uutta informaationlouhinnan liiketoimintamallia?

ALGORITMILLÄ ON VASTAUS KAIKKEEN - MITÄ VIRKAA KIRJASTOLLE JÄÄ?

- Oxford Internet Surveyn hiljattain tekemän tutkimuksen mukaan ”luottamus Internet-palveluiden tarjoajiin” on suurempi kuin luottamus muihin suuriin instituutioihin kuten sanomalehdet, suuryritykset ja kansalliset hallitukset.
- Mutta: automatisoidut hakuteknologiat rajoittavat tarjolla olevan informaation kirjoja ja monitahoisuutta käyttäjän hakutottumusten, kielen ja maantieteellisen sijainnin perusteella. Voiko hakukoneiden antamiin tuloksiin siis luottaa? Kuinka kirjastot ja kouluttajat voivat varmistaa, että opiskelijat ja kirjastonkäyttäjät saavat tarvitsemansa tiedot, eivätkä pelkästään algoritmin tarjoamaa, juuri tätä yhtä käyttäjää koskevien tietojen yhdistelyyn perustuvaa informaatiota?

HAASTEITA

- Jos tiedonhaun ensisijainen työkalu on yksityisen yrityksen omistama algoritmi, kuinka kirjastot voivat osallistua tiedonhakuun? Rakentamalla kilpailevan algoritmin? Keskittymällä digitaalisen lukutaidon kehittämiseen auttaakseen käyttäjiä löytämään hakuteknologioiden tuloksista kaikkein luotettavimman? Kuinka kirjastot voivat tukea tiedonhaussa yllätyksellisiä löytöjä, jos vallitseva hakutapa perustuu algoritmiin?

UUDET TEKNOLOGIAT MULLISTAVAT MAAILMANTALouden - KUKA KORJAA HYÖDYN?

- On selvää, että uudet teknologiat tasa-arvoistavat pääsyn tiedonlähteille ympäri maailmaa, ei pelkästään kehittyvien maiden kansalaisille vaan myös useille erilaisille yhteiskunnallisille ja taloudellisille ryhmille. Nuoret yrittäjät tavoittavat teknologian avulla maailmanlaajuisen yleisön. Uudet tuotanto- ja jakelumallit horjuttavat perusteellisesti vakiintunutta informaatioketjua. Vanhusten, näkövammaisten, uusien maahanmuuttajien sekä taloudellisesti vähäosaisten pääsy tiedonlähteille helpottuu. Miltä maailma näyttää jatkossa? Ja kestääkö tarpeeksi pitkään ennen seuraavan sukupolven teknologioita aletaan säännellä, jotta uudet käyttäjät ehtivät muokkaamaan niiden tarjoamia mahdollisuuksia?

HAASTEITA

- Kuinka muuntuva koulutus, yhteiskunnalliset olot ja sääntelymekanismit tulevat vaikuttamaan seuraavien miljardin Internet-käyttäjän kokemukseen ja osaamiseen? Onko heillä mahdollisuus päästä tarvitsemiinsa sisältöihin?

KESKUSTELUA TRENDEISTÄ

Kirjastoseurat, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto ja Kansalliskirjasto järjestävät IFLA Trends -keskustelun Lainan päivän aattona 7.2. klo 9.30 - 11.00 Eduskunnan Kansalaisinfossa

- Tilaisuus on täynnä

Kirjastokaista lähettää tilaisuuden suorana osoitteessa www.kirjastokaista.fi. Lauantaista 8.2. alkaen se löytyy tallenteena samasta osoitteesta.

Keväällä järjestetään Helsingissä vielä kaksi Trend Report -tilaisuutta. 8.5. aamupäivällä aiheena Tekijänoikeudet ja 21.5. on iltapäivätilaisuus klo 13 alkaen.

**Keskustelua os.
Trends.ifla.org**

Meidänkin näkemyksemme
kiinnostaa IFLAa!